

ACC. N:R M. 13604: 1-10.

Landskap: Småland Upptecknare: Emeli Lickander, Vislanda
Härad: Albo Berättare: " "
Socken: Skatelöv Berättarens yrke: småbrukare
Uppteckningsår: 1955 Född år 1885 i Skatelöv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jakt och djurfångst. s. 1-10. LMF 101.

Jakt och fångst.

När våra förfäder kommo hit så hade de ju inte något annat att leva av än jakt och så fiske. Rovdjuren voro ju talrika i de stora skogarna. De hade en varm päls. Den behöfdes i den kalla norden. En del fur voro ju farliga de äto repp både människor och deras husdjur om de hade några. Det var ej underligt att de hittade på alla möjliga sätt vid sina försök att göra sig kvitt rovdjuren. De hade nog andra djur som lockbete och mycket annat. De lyckades väl men det tog lång tid. Varg har jag inte sett någon. Lute ens farmors jödd 1817 berättade om något sådant djur. Men det kunde väl inte vara riktigt att lita på dåvariga voro mycket närgångna i V. Torssås. Den 23 sep. 1881 hade en skallordning blivit anordnad. Det hände en svär olycka med krutet som var hemköpt för att skjuta vargarna ned

Suf 101
1

Det skulle vara kusligt om det funnos varg
på så nära håll, som i Torsås. Emellertid
blev det nog skalljakt ända fastän olyck
av hindrade något. Endan den i torsås skaffade nog
en ny kagge kruit. De, som voro de ledande i jakt,
brukade och voro de, som voro med där skalljakt
skulle äga rum. I grannsocknen Bläddre finns
en gård som heter Blvagsav och i södra Halmar
heter en gård varjemåla en annan Björnasjö. Dessa
ortsnamn ^{minns om} ^{alla det}. Den som träffas skadligt roddjar säson
Björn, varg, lo jers, räv, utter m m han må det fälla
och behålla. Jaktstadga år 1864. Prop, sac, snara,
stäng, eller andsa för djur ^{hus!} o' människor livsfarliga
sätt att jäga skulle kungöras i kyrkorna

Forts.

Jakt.

Det var inte mycket det kunde berättas angående de forna jägarnas sätt, att avlisa farliga rovdjur. Ett är säkert, att det inte finns några sådana som, varg, björn, lo inte här i denna trakt, och inte heller i Varra skåne där jag växtede i unga år. Där berättade en gammal förnäm den på Hordale, huru stora sällskap gingo ut tidigt på morgon. Hela den fyrkantiga gården var full av skjutsas, hundar. Det kunde hända att de inte kommo hem så fort, utan de ville träffa andra, som sysslade med jakt. Det var nog inte gott att vara rovdjur på den tiden, - Nu för tiden då inga farliga djur finns, brukas ju mycket sällan sådana sätt, som, så, grov och allt sådant. Det förekommer inte heller så ofta, att sådant folk jagas, som inte kan. Men och en bonda har ju sin egen skog, om han inte sjätte jagas så går det ju bra att låta andra överta hans jakt.

Har inte hört talas om lodjur men räven är vanlig. Förr kunde det hända att han tog kyllingar och en eller annan höna. Det har inte hänt på länge. En gång sprang ett djur, som jag trodde vara en stor hund, förbi på gården. Det var räven och han hade en höna i munnen. Älg har pummts så långt jag minns. ^{po hösten} Då slå de vana jägarna sig ihop alltid jölles någon eller några älgar och då finns det älgkött i kött-affärerna. Älgen är ju ett stort djur, som med stor lätthet östiges över en jäsdesgård. Hjort har inte talats om här inte, uttes hållre. Bädjuret är vanligt. Flockar på 5-6 kan ses på hösten. De är ju beskedliga djur och de göra väl inte mycket skada. De reda sig bra om det är gräs i skogen. och täta snår där de hålla till i kölden. För länge sedan, täppade några på en hel hög råvungar i en gammal lada. ^{pojkar} Dessa människor hade nog gått ut för tillfället. Pojkarna tog ungarna i bakbena och slog ihäl dem mot

ladans väggas. Det var en stor kull, som på det viset gjordes oskadliga. Det går väl inte alltid att jaga räv på det sättet. "Dum som en vttis" är ett ordspåk. Hur det har kommit upp vet jag inte kanske är han dum i motsats till räven, som ju är listig. Vid jakt av fåglar hade man fågelhund. Dessa hundar var stora, långhåriga. De var ofta väl dresserade. Fågelhunden kunde driva rapphöns, tjäder, orre, och när änderna blevo lovliga. Då var de tidigt uppe. En gammal herre sade: "att det inte gick att sova den förste ärrungadag". Bulvan har använts. Det är länge sedan. Den såg ut som en stor tjäder. Rovfågel var i synnerhet höken, han kretsar ju ibland över gårdar för att se vad han uppsluka må. Det måtte vara en stark fågel. En gång rev han fjädrarna av ett höns, men då någon skriker till, släpper han sitt byte. Han måtte väl inte vara nyttig för

skogens ätbara fåglar, som rapphöns och andra.
De talrika fasanerna, som kläcka sina ungar.
Tidigt på våren Fasantuppen gales ju nästan
som hönstuppen. Lådana tyckes nog den käftige
höken om. En rättfälla var sund den hade hos
fullt med hål, det fanns en liten snara, vid varje
hål sattes bete. När rättan satte nosen in i hålet
drogs snaran åt halsen, hon dog fort. En annan
slags fälla var, den instängande rättfällan.
Där sattes betet på en krok. När rättan gick in för
att lukta på det, så stängdes rättan in. Den var
passande att ta stora rättar. För möss den vanliga
fällan, en stälpjäder på en träbit. När fjädern
spändes upp blev rättan fast. Nu för tiden är
det nogast med rapphönsen, och fasanerna, de får
mat då det är mycket snö. Rådjuren och kansen
klara sig bättre. I ortstidning berättas det att 4,200
sävar sköts under fjoråret. Där är också råd

angående viltvård. Fasanerna och rapphönsen
har för lite mat. Rådjur och hare klara sig bättre om
det inte blir för mycket snö. Flöken och säven, brucka
skaffa sin föda bland det matnyttiga vilda. Var och
en ägare till jord, har ju rätt att jaga på sin egen
mark. Den, som ville skjuta rovdjur fick ju be-
hålla skinnnet. När byalaget sammankallades för att
ordna för sig, så blev också jakten ordnad. Den
kunde bortarsändras. Då bestämdes jaktsätt på far-
liga djur. Det var blott delvis som jakten kunde
ordnas av den, som ägde jorden. Den måste sätta
sig efter jaktstadgan, 1864. blev det ju en ny stadga.
Alla kronans marker och alla kungsgårdar, parker
och annat var Kongl Majestäts. Utan tillstånd, fick
ingen annan jaga älf, jort rådjur, vildsvin eller svarv.
"Men om någon tillfälligtvis, var det vara må," skadligt
rovdjur, då må han det fälla och behålla. Flur
man följde ovan omtallda stadgas är inte lätt

att yttra sig om de man ju inte vet något
om det. Bestämmelserna när jakten skulle börja
och sluta. Jakten efter elg var förbjuden från den
1 okt. till den 10 augusti. Rapphöns den 1 nov. till
den 30 august. Rådjuer från den 1 januari till den
31 augusti. Vildsen hare, tjäder, orre, ripa från
den 16 mars till den 10 augusti. Om det visade
sig behöveligt kunde tiden för fridlysningen ändras
av Kongl. Maj:ts. Den som jagade under denna
ovan nämnda tid fick böta. Anträffades jägaren
som ej hade sätt, eller på förbjuden tid, så fick han
lämna hundar, bössa, jakttyg. Detta var något om
lagen av år 1864. Det var väl med jakten som allt
annat det måste vara någon vana och kunighet.
Torpare hade ju ingen rätt att jaga, utan överenskom-
else med jordägaren. Inte hade vilka som helst
8) Tid med att jaga. De skulle sköta sitt ställe.

hugga i skogen dika hålla stängsel i ordning och ibland sköta en kolarna och mycket annat.

Den ovan omtalade stadgan blev 1938 och 1957 ändrad och en del nya bestämmelser gå ut på att så mycket, som möjligt skona viltet.

Jakt får inte utövas med gift, spjut, pil, ej heller med gropp, stock, sak, snara, fälla. Vidare har jägaren skyldighet att söka uppspåra skadat vilt. Vidare får den, som vill jaga, lägga en viss avgift. För älg kan också vara avgiften för en. På vissa orter är det mer, och andra mindre.

Tiden för jakten är även olika. I södra delen av riket: elg 12 okt. till 18 okt, Rådjur 1 okt. till 30 nov. Hare 1 okt. till den 15 feb. o. v. Det fanns affärer i städerna där det köptes vilt. Det var fin mat, som inte alltid kunde lagas av vilt, som helst. I nödfall kunde väl vilt

ätas om det inte var så välagat. Om det var
kallt fick det skjutna frysa, för att kunna vara
länge. "Härrskap" kunde förs göra fina rättes av
det vilda, rapphönan med sitt bröst och änderna,
och haren som ju har "fjöl skinn". Det var inte
lätt att vara i köket och sköta om allt, om
det jagades mycket. I stora hus behöll man
det skjutna och sålde inte så mycket.
Fjölsskytte vet ja inte något om, då de
kunniga jägarna nog såg efter, var och en sina
marker. I tidn. stod nyss att en älg hittats som gått
på tår been ett par år. I skolans gamla läsebok
stod: "Ett skott, som på en gång dödar, borde
villterådet hava". Det är bra om djurskyddsför-
eningen lägger sig i allt sådant, och att inte
okunniga jägare bege sig ut i skogen utan
hålla sig hemma.